

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๒๖

ไม่มีอะไรอัศจรรย์เกินคาดยิ่งกว่าจิต

เมื่อเวลาจะคิดอะไรก็ให้กิเลสมาทำงานแทนเสีย โดยไม่รู้ว่ากิเลสมาทำงานแทนธรรมของพระพุทธเจ้า พอจะเริ่มประกอบความเพียรประโยชน์ใด คิดขึ้นมาในแง่ใดก็ถูกกิเลสมาขัดมาขวางเสีย เจ้าตัวก็ไม่ว่าเป็นเรื่องของกิเลสมาขัดมาขวาง ยังภูมิใจอยู่นี้ภูมิใจด้วยความอ่อนแอ ภูมิใจด้วยความขี้เกียจขี้คร้าน ภูมิใจด้วยความท้อถอยน้อยใจ มันภูมิใจไปหมด มันพอใจมันถึงเป็นไปได้อย่างนั้นเรื่อย ๆ ใจหากมันไม่พอใจมันเป็นไปไต่ยังไฉ่ ถ้าเรารู้เรื่องของกิเลส เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด หากเรารู้เรื่องของมันแล้วทำไมจะไม่แก้กันได้ พระพุทธเจ้าแก้ ๆ กิเลสแก้ ๆ ไม่ใช่แก้อะไร ธรรมไม่ได้แก้ แก้กิเลสทั้งนั้น ไม่ว่าจะส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียด กลอุบายของกิเลสขึ้นแง่ใด ๆ แก้ไปได้จนหมด จนไม่มีกิเลสเหลือ ทำไมจะไม่รู้เรื่องกลุบายของกิเลส เมื่อผู้อยู่เหนือกิเลสต้องรู้เรื่องของกิเลส ไม่อยู่เหนือกิเลสไม่รู้

อย่างพวกเรทั้งหลายนี้ ทั้งอรรถทั้งธรรมตามตำรับตำรา ทั้งครูบาอาจารย์แนะนำสั่งสอนจะเป็นจะตาย ก็สอนแต่เรื่องกิเลสเป็นข้าศึกทั้งนั้น ไม่ได้สอนว่ากิเลสเป็นคุณสอนว่าธรรมเป็นคุณทั้งนั้น เป็นคุณมหาคุณทั้งนั้น แต่จิตทำไมไปติดแนบอยู่กับกิเลสไปกราบกิเลสอย่างสนิท ด้วยความภูมิใจของตัวเองโดยไม่รู้สึกรู้สึกละเอียดขนาดไหนกิเลส เมื่อธรรมยังไม่เข้าถึงใจ กิเลสต้องละเอียดสุดเทียว จนกว่าจะธรรมได้แทรกเข้าเมื่อไร ๆ ก็ค่อย ๆ รู้ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งธรรมเต็มหัวใจ ใจกับธรรมเป็นอันเดียวกันแล้ว มาแ่งไหนกิเลสนั้นนะ วาจี้เลย ที่จะไม่ทันไม่รู้กันนั้นนะ

เพราะฉะนั้นผู้ที่ท่านมีความฉลาดแหลมคมด้วยอรรถด้วยธรรมภายในใจจริง ๆ มองดูพวกเรา จึงไม่ได้มองดูยากอะไรเลย ก็เหมือนกับพวกเรามองดูวัวดูควายตามท้องนาอันแหละ เราเป็นยังงไรเรามองดูควาย ควายรู้ว่าเรามองดูไหม ไม่รู้ มันจะกัดหญ้ากินเรื่อย สนุกสนานรื่นเริงตามประสาของมันเป็นควายมันเป็นสัตว์ นี้เราไม่ใช่ควายนะซี ผู้แนะนำตักเตือนสั่งสอนก็เตือนอยู่เรื่อยในอรรถในธรรม มีแต่เตือนแต่บอกแต่สอน จะฟังเทศนาว่าการของครูของอาจารย์ที่เราเป็นที่แน่ใจ เป็นที่เคารพเลื่อมใสก็มีแต่บอกแต่สอน เตือนอยู่เรื่อยในเรื่องโทษของกิเลส พอจะตั้งความเพียรขึ้นมากิเลสก็ติดกันไปเสีย ความเห็นว่าลำบากมันจะมาแล้วนั้น คำว่าเห็นว่าลำบากก็คือการจะก้าวออกมาไม่สะดวก อย่างน้อยก้าวออกมาไม่สะดวก นั้น มากกว่านั้นก็ทำให้หยุดชะงักไปได้ เรื่องของกิเลสเรื่องใดมันก้าวเข้ามาขวางไว้หมดเลย เรื่องของธรรมก็ก้าวไม่ออกซิ

ถ้าเรื่องของธรรมต้องการความจริง นั้น ธรรมท่านเป็นความจริงล้วน ๆ ไม่ว่าแต่ธรรมชั้นใด พื้น ๆ ของธรรมก็ตาม จนกระทั่งถึงธรรมชั้นสุดยอด มีแต่เป็นความจริงล้วน ๆ ไม่มีคำว่าปลอมเลย เราต้องการความจริง เราอยากรู้ความจริง อยากเห็นความจริงจากสิ่งจอมปลอมทั้งหลายซึ่งกำลังครอบหัวใจอยู่เวลานี้ นอกจากนั้นความท้อถอย อ่อนแอหรือความขี้เกียจขี้คร้าน ก็ไม่มีอำนาจที่จะมาครอบหัวใจกีดกันเราไว้ได้มากมายนัก มันก็พอฝ่าฝืนอดทนกันไปได้ ก็ทนเพื่อรู้ความจริงนี้ ไม่ได้ทนเพื่อจะหมอบราบกับกิเลส เราทนเพื่อสู้กิเลส อันดับต่อไปก็เพื่อรู้เห็นธรรมซึ่งเป็นของจริงที่ถูกกิเลสครอบเอาไว้ไม่ให้เห็น

คำว่าธรรมคำเดียวเท่านั้นซึ่งถึงไหน ความละเอียดอ่อนสุดที่จะพูดจะกล่าว คำว่าธรรมเท่านั้นครอบหมดโลกธาตุเลย สิ่งที่จะได้คำว่าธรรมครอบหมดโลกธาตุมายืนยันก็ใครจะไปรู้ ใครจะสัมผัส ใครจะไปได้ข้อยืนยันนี้มาถ้าไม่ใช่ใจเท่านั้น เพราะใจเท่านั้นเป็นผู้ที่จะสามารถสัมผัสสัมพันธ์กับธรรมชั้นนั้น ๆ จนกระทั่งถึงธรรมอันประเสริฐเหนือโลกทั้งหลาย ก็มีใจดวงเดียวเท่านั้น แล้วใจดวงนี้เองเป็นผู้ประสบเป็นผู้พบเห็น เป็นผู้สัมผัสสัมพันธ์ เป็นผู้ทรงไว้ เป็นผู้จะนำมายืนยัน เพราะเป็นความยืนยันในความรู้อยู่ของตัวกับธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่แล้ว ก็สามารถออกมายืนยันข้างนอกได้ซิ

คำว่าธรรมจึงจะแปลสักเท่าไรก็ไม่ถูกถ้าไม่ใส่ใจแปลเสียเอง แปลด้วยภาคปฏิบัติ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ อย่าลืม นี่เป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่นแยกไม่ออก แยกนิดเสียนิดผิดนิด แยกมากเสียมากผิดมาก พระพุทธเจ้าพระสาวกท่านไม่ได้แยก ท่านพยายามให้ธรรมทั้งสามประเภทนี้กลมกลืนกันโดยลำดับลำดับ ด้วยความพากเพียรทุกระยะ ทุกเวลาลำเวลา ทุกอิริยาบถ มีแต่ความเพียรพยายามเพื่อให้ธรรมทั้งสามประเภทนี้เข้ากลมกลืนเป็นอันเดียวกันเลย ถึงจะเป็นธรรมทั้งแท่งขึ้นมาได้ ถ้าลงแยกไม่ได้ เช่น เรียนก็เข้าใจว่ารู้เสีย ได้เรียนมามากน้อยก็เอาความจำนั้นมาเป็นมรรคผลนิพพานเสียทั้ง ๆ ที่เป็นกิเลส มันเป็นกิเลสยังงี้ ความสำคัญว่าตนรู้ตนฉลาดเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นเข้าไปแทรกอยู่ในความจำ ในคำว่าธรรม ๆ นั้นก็มีแต่ชื่อคำว่าธรรม ธรรมจริงมันไม่มี มีแต่ความจอมปลอมของกิเลสที่ไปอยู่บนนั้นเสีย มองหาธรรมไม่เห็น นี่ที่ว่าปริยัติ

มองเห็นไม่ใช่หรือไม่ว่าใครแหละ เรียนมามากน้อยเท่าไร ไม่มีกิเลสตัวไหนที่ถลอกปอกเปิกไปเพราะการเรียนของเรา ถ้าไม่มีภาคปฏิบัติเข้าไปเกี่ยวข้องเลยมันมีไม่ได้ นอกจากสิ่งสมกิเลสขึ้นมาในขณะที่เรียนขณะที่จดจำได้มากน้อยเท่านั้น พูดให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย พูดให้เต็มตามความจริงเป็นอย่างนั้น ถ้ามีภาคปฏิบัติแทรกเข้าตรงไหนนั้นละความจริงจะเริ่มปรากฏขึ้นมา ความจริงเริ่มปรากฏก็ ปฏิเวธ คือความรู้แจ้งไป

โดยลำดับลำดับา จนกระทั่งรู้แจ้งเห็นชัดในธรรมทุกชั้น นี้ธรรมทั้งสามประเภทนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

ในหลักศาสนธรรม ในหลักแห่งการสอนของพระพุทธเจ้าและการปฏิบัติของสาวกทั้งหลาย ก็ปฏิบัติอย่างนั้น รู้อย่างนั้น สอนอย่างนั้นด้วยไม่ได้สอนอย่างอื่น ให้ถือเรื่องความจริงเป็นหลักใหญ่ เป็นจุดเป็นที่มุ่งหมาย หรือเป็นความมุ่งมั่นในการปฏิบัติของเรา อย่าเอาสิ่งที่เป็นเรื่องเป็นพื้นเป็นไฟหรือเป็นภัยมาติดกัน หรือมาเผาความเพียรของเราให้ลุ่มละลายไป ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้เพียร คือความขี้เกียจ อ่อนแอ ความท้อแท้เหลวไหล เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของกิเลสให้พากันทราบเอาไว้ จะกีดกันของจริง ธรรมของจริงจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าเราต้องการความจริงจริง ๆ ให้เด่นอยู่ภายในใจแล้วมันจะเป็นไปเอง

ทุกข์ก็ไม่ต้องมาสนใจกับคำว่าทุกข์ ที่จะให้สุดเอื้อมในความจริงทั้งหลาย ทุกข์ก็ทุกข์เพื่อจะก้าวเข้าสู่ความจริงที่ต้องการนั้นแล ก้าวเข้าไป จะทุกข์มากทุกข์น้อยเคยทุกข์มาแล้ว ส่วนมากอยากจะพูดร้อยทั้งร้อยเป็นเพราะอำนาจของกิเลสทั้งนั้น ทำไมจะไปห่วงไปไหวในเรื่องทุกข์อย่างนี้ มันมีอยู่ในขันธ อยู่ในจิตนี้ แล้วธรรมก็จะแก้สิ่งที่เกี่ยวข้องในขันธในจิตนี้ให้พังทลายลงไป ไม่ว่าจะทุกข์ประเภทใด สมุทัยประเภทใดที่มีอยู่ภายในจิต จะแก้จะถอดจะถอนกันที่นี้ ต้องใช้ความพยายามให้มาก ให้เห็นว่าธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นของประเสริฐ นี่มันเป็นแต่ภายในความรู้สึกลึก ๆ เฝิน ๆ เฉย ๆ ไม่ได้รู้หยั่งถึงความจริงภายในจิต จนกลายเป็นความมุ่งมั่นขึ้นมา ให้เกิดความหนักแน่นในความพากเพียรและประโยชน์พยายามทั้งหลาย มันถึงเป็นไปไม่ได้

สมาธิก็ไม่ได้อยู่ลึกอยู่ที่ไหน ก็อยู่ที่ความรู้รู้อยู่ที่นั่น ลึกตื้นที่ไหน ศูนย์กลางก็คือความรู้ ความฟุ้งซ่านก็ตั้งกองทัพออยู่ที่จิตดวงนี้ กิเลสเข้ามาตั้งกองทัพไว้ที่นั่น กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องใหญ่ ๆ ขึ้นกับกองทัพใหญ่มีอวิชาเป็นแม่ทัพ นี้กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ก็แตกกระจายกันไปเป็นแม่ทัพนั้นแม่ทัพนี้ไปเรื่อย ๆ ท่านจึงให้สร้างมรรคปฏิบัติ ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรท่านบอก เสขยธัมม สมุมาทิกฺขุณี สมุมาสกุปฺโป ยกปัญญาขึ้นเลย นี่เครื่องทำลายกองทัพทั้งหลายเหล่านี้ นับตั้งแต่กองทัพเข้าไปถึงแม่ทัพพังทลาย ไม่มีอะไรเหนือนี้ สมุมาทิกฺขุณี สมุมาสกุปฺโป สมุมาวาจา สมุมากมฺมุนฺโต สมุมาอาชีโว สมุมาวาจาโม สมุมาสติ สมุมาสมาธิ นั่นเอามา ๆ เครื่องประกอบนั้นเอามา เครื่องหนุนเอามา เหมือนอย่างนั้น คำบอก แล้วเอาเข้ามา ๆ รวมตัวกันให้มีกำลังหนุนกันเข้าไปให้มันพังทลาย มันอยู่จุดเดียวกันนี้ไม่อยู่ที่ไหน

อย่าไปหาดินฟ้าอากาศว่าจะมีกิเลสตัดหน้าตัวใดไปอยู่นั้น ไม่มี หาหมดสามโลกธาตุนี้ทั้งหมดโลกธาตุเฉย ๆ จะไม่เจอ เพราะกิเลสไม่เคยเอาที่ใดเป็นสถานที่อยู่ ที่ทำลาย ที่เพลิงที่เพลิงของตัวเองนอกจากใจของสัตว์เท่านั้น ที่นี้การทำลายกิเลสเราจะไปเอาดินฟ้าอากาศมาทำลายได้ยังไง สถานที่นั้นที่นี้มาทำลายไม่สำเร็จ เพราะไม่ใช่จุดที่ทำลาย อย่าไปเกาะไม่ใช่สถานที่ค้น มันค้นอยู่ตรงที่กิเลสซ่อนซ่อนนี้ มันทึ่มมันดำ มันซ่อนมันไซ้ มันติดมันตันอยู่ตรงไหน มันค้นตรงนั้น เจ็บตรงนั้น ทุกข์ตรงนั้น ให้ขุดค้นลงไป เกล่งไปตรงนั้น ขุดค้นลงไปตรงนั้น ทำลายลงไปตรงนั้น ศูนย์กลางของแม่ทัพกิเลสอยู่ตลอดถึงกองทัพทั้งหลายก็คือใจ ศูนย์กลางแห่งการทำลายของธรรมทั้งหลายที่จะไปทำลายกิเลสก็อยู่ที่ใจ พลิกความรู้สึกนั้นเปลี่ยนเข้ามาสู่ธรรม ความรู้สึกที่เป็นไปตามอำนาจของกิเลส พลิกเข้ามาสู่ธรรมเท่านั้นก็ถูกจุดเดียวกันแล้วทำลายกันลงได้

อย่าไปคิดที่อื่นที่ไหนให้เสียเวล่ำเวลา กาลนั้นกาลนี้ ตลอดถึงอำนาจวาสนาน้อย มีแต่การสร้างกิเลสขึ้นมาด้วยอำนาจของกิเลสนั้นแหละมันสร้างตัวเองของมันขึ้นมาเลยจะไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร หากเป็นไปตามที่แนะนำสั่งสอนนี้จะไปไหนวะ ความสงบมีได้แท้ ๆ อยู่ภายในจิตดวงนี้ ถ้านำธรรมที่กล่าวเหล่านี้มาใช้ ควรหนักต้องหนัก ควรเบาต้องเบา หากเป็นไปในหลักธรรมชาติแห่งความจำเป็นที่บอกกันอยู่อย่างชัด ๆ ภายในหัวใจของเราผู้ประกอบความเพียรนั้นแล ถึงคราวที่เด็ดมันเด็ดจริง ๆ มันหากเป็นของมันเอง แล้วก็เห็นผลประจักษ์ในขณะที่ทำ คือกิเลสนะมันจะคึกคะนองขนาดไหนก็เหนือธรรมไปไม่ได้ เมื่อได้จับธรรมแล้วก็เหมือนกับว่าปล่อยเงื่อนของกิเลสนั้นเข้ามาสู่ธรรม จับธรรมขึ้นก็พึดกับกิเลสเท่านั้นเอง ความสงบราบก็มีขึ้นในใจ

อย่าเสียดายอะไรในโลกนี้ เสียดายทำไม ดินเหยียบย่ำกันไปมาอยู่ตลอดเวลา ร่างกายทั้งร่างก็คือก้อนดิน เหมือนขี้โคลนก็ถูกเพราะฉาบทาไปด้วยน้ำ นี่ธาตุน้ำก็มีอยู่ในร่างกายของเรามันถึงไม่แห้งไม่กรอบไป น้ำก็มีอยู่ที่นี้อยู่ที่ร่างกายนี้ ก็เหมือนขี้โคลนพอเอาหนึ่งออกก็เลอะ เลอะไปหมด เหลวไปหมด เปื่อยไปหมด พอจิตวิญญูณผู้รับผิดชอบนี้ออกเสียเท่านั้นอะไรจะมีขึ้นดี มีไหม ไม่มี พังไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าส่วนใหญ่ ส่วนย่อยพังไปพร้อม ๆ กันโดยลำดับลำดับ จนกระทั่งถึงกระดูกที่แข็งที่สุดก็ทนไม่ได้ พังเหมือนกันหมด ถ้าขาดความเชื่อมโยงและความรับผิดชอบของจิตเสียอย่างเดียว

ดินดูซิ ก็เห็นกันอยู่ชัด ๆ น้ำ เราไปหวังอะไร ช่างนอกก็ดินน้ำลมไฟอากาศ ช่างในก็ดินน้ำลมไฟ อากาศก็มี ช่องว่างภายในร่างกายนี้ก็มีอากาศ หวาอะไรตื่นอะไรกัน ผู้วิเศษสอนอยู่แท้ ๆ ธรรมพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสอนแท้ ๆ พระองค์ได้รับชัยชนะจากวิธีใดก็นำวิธีนั้นมาสอน วิธีจะแท้ไม่สอนและไม่ให้สนใจในวิธีที่จะแท้ เพราะเคยแท้ อยู่แล้ว เคยหมอบราบกับมันอยู่แล้ว

เรื่องของกิเลสไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องใหญ่โตมาก ในโลกธาตุนี้มีกิเลสเท่านั้นเป็นผู้ครอบหัวใจโลกหัวใจสัตว์ และมีธรรมเท่านั้นที่จะพังทลายกิเลสออกจากหัวใจสัตว์ให้เป็นอิสระขึ้นมาได้อย่างเต็มตัวไม่มีอะไรอื่น ฉะนั้นเราอย่าไปกำหนดความกว้างแคบของโลกที่มีอยู่มากน้อยขอบเขตจักรวาลอะไรก็คิดไป เป็นเรื่องของจิตคิดคว้านั้นคว้านี้ล้นเหลวไปหมด ตื่นความคิดของเจ้าของ หลงความคิดหลงอารมณ์ของเจ้าของ ทั้งวันทั้งคืนมีแต่ความหลงอารมณ์ของตัวเอง ซึ่งก็เคยหลอกมาอยู่แล้วเป็นประจำก็ไม่เข็ดไม่หลาบ เพราะกิเลสไม่ให้เข็ดหลาบ ความเข็ดของกิเลสจึงไม่เคยมี ความเข็ดในกิเลสมันไม่มี กระทบกระเทือนกันได้รับความลำบากลำบากขนาดไหนก็ไม่เข็ด ถ้าไม่เอาธรรมเข้าไปแก้กันละไม่มีเข็ด

ดังที่เขาเขียนจดหมายมาหาเราว่าเขาอึดธรรมดา พอปฏิบัติธรรมแล้วจิตใจมันหมม ยิ้มแย้มแจ่มใสชุ่มชื่นเบิกบาน จะพูดให้ใครฟังก็เดี๋ยวเขาจะหาว่าเราโกหก แทนที่เขาจะรับความจริงนี้ไปพิจารณาพิจารณาและปฏิบัติ เขาจะไม่รับ เขาก็จะว่าเราโกหกไปเสียเลยไม่ทราบจะพูดอะไร ก็เลยขอพูดให้ฟังเฉพาะหลวงตา เขาวางใจ จิตใจมันอ่อนนุ่มเย็น นุ่มนวล ฟังซิ ทั้ง ๆ ที่เขาเป็นฆราวาสนะ สบาย จิตสัมผัสสัมผัสพันธุกับอะไรมีแต่เรื่องความหิวความโหย มีแต่ความลำบากลำบาก จากนั้นก็มาเป็นความทุกข์ พอคิดในแง่อรรถแง่ธรรม ทำให้เกิดความยิ้มแย้มแจ่มใส อะไร ๆ ก็พอไป ๆ ตาม ๆ กัน

ทั้ง ๆ ที่แต่ก่อนความโลภก็มาก หาความพอไม่ปรากฏเลย ตั้งแต่รู้จักเพียงสภาพมาไม่ปรากฏว่า ความพอนั้นได้ปรากฏขึ้นแล้วจากความโลภมันน้อยหนึ่ง เขาว่าความโกรธก็ไม่เคยพอ โกรธได้ตลอดเวลา คิดถึงเรื่องให้โกรธ บุคคลที่ให้โกรธเมื่อไรโกรธได้ทั้งนั้น ไม่เคยปรากฏขึ้นมาว่าพอว่าอึดตัว นั้นฟังซิเขาพูด และขึ้นชื่อว่าเรื่องของโลกแล้วอยากจะทำไปหมดเลย ว่าหาความพอไม่ได้ พอจิตอ่อนเข้ามาสู่ธรรมแล้วอะไรก็พอ ๆ ที่นี้ความพอนี้ทำให้เกิดความสุขความสบาย ความไม่พอ ความอยากความหิว ความกระหาย เหล่านี้มีแต่เรื่องสร้างความทุกข์ขึ้นมาใส่ตัวเอง นั้นฟังซิเขาพูด พอจิตได้เต็มธรรมเท่านั้นความพอมันตามกันมาเรื่อย ๆ ความพอมันมากเท่าไรก็ยิ่งมีความสุขมาก เลยเบาไปหมดในใจ ไม่ได้คิดว่ามีอะไรเวลานั้น มีแต่ความพอดี มีแต่ความพอเลยสร้างความสุขให้สบายตลอด แต่ก่อนก็ได้ยินแต่ว่าธรรม ๆ ก็ไม่ทราบว่าธรรมอยู่ที่ไหน นั้นฟังซิ

คนเราถ้าไม่ปรากฏภายในใจเจ้าของแล้วจะพูดไม่ได้นะ พูดคำเหล่านี้ ได้ยินแต่ว่าธรรม ๆ กราบพระพุทธเจ้า กราบพระธรรม กราบพระสงฆ์ ก็กราบไปอย่างนั้นแหละ ว่างั้นนะ เพราะเชื่อเดิมเป็นความเชื่ออยู่แล้วภายในจิต ปู่ย่าตายายก็พาเชื่อพาเคารพเลื่อมใสมา เราก็เกิดความเชื่อความเลื่อมใสตามนิสัย แต่เวลาได้มาปฏิบัติธรรม

เข้าน้ำมันไม่เป็นเช่นนั้น สิ่งที่ทำให้เด่นชัดกระจายไปได้ถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ก็คือสิ่งที่ปรากฏภายในใจซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิบัตินี้แล ใจรู้สึกเย็น อิ่มพอ ทำการทำงานก็ทำไปอย่างนั้นแหละ แต่ไม่มีความทะเยอทะยาน แต่ก่อนทะเยอทะยานมาก แล้วยังมีความทุกข์มาก แน่ะฟังซิ

ความมั่งคั่งความมีก็เคยมั่งเคยมี พ่อแม่ก็พามั่งพามีมาพอสมควร ไม่ได้อัปได้จัน เรื่องทรัพย์สินสมบัติ ว่าจะมีความสุขก็ไม่เห็นปรากฏ ที่นี้พ่อกับแม่ปฏิบัติธรรม ความมั่งมีก็มั่งมีอยู่อย่างนั้นแหละ ทุกวันนี้ก็ไม่จน แต่จิตไม่ได้ไปเกาะไปเกี่ยว มันหดตัวเข้ามา ๆ สู้ตัวเอง แทนที่จะไปอาศัยสมบัตินั้นสมบัตินี้ให้เป็นความสุข กลับไม่ไปอาศัยเสียแล้วย้อนเข้ามาหาตัวเอง เลยกลายเป็นความสุขขึ้นมา ๆ ความพอก็พ่อกับแม่เรื่อย ๆ เลยกอ้อมตัวมาเรื่อย ๆ ที่นี้จิตนี้เลยกลายเป็นความอ้อมตัวขึ้นมาให้เห็นอย่างชัดเจน ความอ้อมอันนี้จะว่าเป็นอย่างไรถ้าไม่ว่าธรรม นั้น

คำว่าธรรมอยู่ที่ไหน ๆ ก็รู้สึกว่ายหายสงสัยไปเป็นลำดับลำดับ รวมตัวเข้ามาสู่จิตดวงนี้ แน่ะฟังซิ เขาก็บอกว่าเขาไม่รู้รู้สึกซึ่งอะไรมากนัก แต่พอให้ได้สักชีพยาน ซึ่งก็ไม่เคยปรากฏว่าผู้ใดมาบอกอย่างนี้ ๆ อย่างชัดเจน ก็ได้อ่านตำรับตำรา อ่านหนังสือของครูบาอาจารย์ที่เขียนนี้ ตลอดถึงฟังเทศและมาปฏิบัติ การฟังการอ่านหนังสือก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง แต่เมื่อผลมาปรากฏขึ้นจากการปฏิบัตินี้เป็นอีกอย่างหนึ่ง ให้เกิดความชัดเจนขึ้นมา แล้วทำให้เกิดความเชื่อในธรรมทั้งหลายที่ได้อ่านได้ยินได้ฟังจากหนังสือและเทศน์นั้นเข้าไปโดยลำดับลำดับ ที่นี้พูดถึงเรื่องธรรมเลยหายสงสัย คำว่าธรรมมีตลอดเวลานั้นมีอย่างไร ก็เพราะจิตเป็นผู้ไปรับรู้ธรรมทั้งหลายจะให้สงสัยไปไหน เพียงรับรู้ขนาดตามประสาประสานี้ก็เป็นที่อบอุ่นพอสมควรอยู่แล้ว ว่าอย่างนั้น น้าฟังเขาพูด

ผู้ปฏิบัติต้องเป็นผู้มีใจหนักแน่น เข้มแข็ง ทำอะไรต้องมีความจริงจังอยู่ภายในตัวอย่าให้เหลาะแหละ เพราะความเหลาะแหละนั้นเวลาเข้าสู่ธรรมแล้วเข้ากันไม่ได้ เพราะกิเลสไม่มีตัวไหนเหลาะแหละ แต่มันทำคนให้เหลาะแหละคือให้ล้มเหลวไปตามมัน เพราะฉะนั้นเวลาเราเข้าเกี่ยวข้องกับธรรม จึงนำความเหลาะแหละเข้าไปปฏิบัติต่อธรรมไม่ได้ ไม่เกิดผล ปฏิบัติไปเท่าไรก็เท่านั้นแหละ สุดท้ายก็เลยนับเอาวันเอาคืนเอาปีเอาเดือน เอาเวลาเวลาที่ประกอบความพากเพียรมาเป็นมรรคเป็นผลเสีย ดีไม่ดีกลับเอาสิ่งเหล่านี้ไปเป็นเครื่องทับถมโจมตีธรรมให้هلكไปตาม ๆ กัน แล้วเกิดความท้อถอย หยุตชะงักหรือหยุดไปเลย ไม่ปฏิบัติตัวให้ดี จิตที่จะควรสงบร่มเย็นได้รับผลจากธรรมด้วยความพากเพียรก็เลยล้มเหลวไปตาม ๆ กันหมด เพราะทนการถูกกล่อมจากกิเลสไม่ได้ หรือเพราะความไม่รู้ว่าจะตนได้ถูกกล่อมจากกิเลส นี้ละเป็นของสำคัญ ให้พากันนำไปพิจารณา

เราอย่าด่วนหาความสุขความสบาย ทั้ง ๆ ที่เรายังไม่เคยได้รับความสุขความสบายตามทางของศาสนาที่สอนไว้ ถ้าสุขก็เพียงเหยื่อล่อของกิเลสเท่านั้น มันเกี่ยวไว้ที่ปลายเบ็ดนั้นให้จับเข้าไปนิดหนึ่งพอมีรสชาตินิดหนึ่ง แล้วก็ถูกตัววัดเลือดสาดออก ในวาระหลังนี้เป็นยังงัยสุขไหม นั่นแหละเรื่องกิเลสทำพิษคนทำอย่างนั้น ถ้าไม่มีเหยื่อล่อปลาก็ไม่กินเบ็ด กิเลสต้องมีทุกประเภทบรรดาเครื่องล่อของสัตว์โลก โลกจึงได้ติดมันตลอดมา

ไม่มีใครมาพูดได้เลยว่า เบื่อเสียแล้วเบื่อเรื่องกิเลสนี้ เพราะเคยอยู่กับมันมาจำเจ มันเคยทรมานมาอย่างจำเจ มันเคยโหดร้ายทารุณบีบบี้สีไฟมาเสียจนนานแสนนานไม่เคยมี ถ้าไม่ได้ธรรมเข้าไปเป็นเครื่องวัดเครื่องตวงเครื่องทดสอบ เครื่องสังหารทำลายมันแล้ว จะไม่ได้คำว่าเบื่อกิเลสมาพูดได้เลย การเบื่อกิเลสก็เพราะเห็นเรื่องของกิเลสตามหลักความจริงของธรรมเราถึงจะเบื่อมันได้ ให้เบื่อเฉย ๆ ก็แบบผิวเมียเขาเบื่อกันนั่นแหละ เบื่อคนนี้ก็ไปเอาคนนั้น ร้างจากคนนี้ก็ไปเอาคนนั้นเสีย มันเบื่ออะไรเบื่ออย่างนั้น ธรรมไม่เป็นอย่างนั้นถ้าธรรมพาให้เบื่อ ขึ้นชื่อว่ากิเลสไม่ว่าจะโลกเรื่องอะไร โกรธเรื่องอะไร จะรักอะไรจะชังอะไร เป็นเรื่องของกิเลสเหมือนกันหมด รู้ทันกันหมด ไม่ได้จับนี้แล้วปล่อยโน้น แม้ธรรมท่านก็ไม่ให้ไปจับไปอุ้มท่านไปทอดไปรัดท่านขอให้เอาสิ่งที่มันกอดมันรัดตัวเรานี้ออกเถอะ ความอิสระจะมีเอง

ที่ว่า พุทธ ธรรม สรรณ คัจฉามิ นี้เป็นเข็มทิศทางเดิน เป็นที่อาศัยในเวลาดำเนิน แต่พอถึงจุดหมายปลายทางแล้ว ธรรมเหล่านี้ก็มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสีย จะว่าปล่อยวางหรือไม่ปล่อยวางก็รู้ที่อยู่ในตัวเองด้วย สนุทธิฎฐิโก เหมือนอย่างสถานที่นี้ มันมีทางเข้ามา พอก้าวเข้ามาถึงที่แล้วทางกับสถานที่นี้ก็หมดปัญหาไปเอง คำว่าพระพุทเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่เกาะที่ยึดที่เหนี่ยวของจิตใจ เพื่อก้าวสู่ความเป็นอิสระให้ถึงจุดหมายปลายทางก็เป็นเช่นเดียวกันนั้น เมื่อถึงจุดหมายปลายทางแล้วคำว่าพระพุทเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ที่เคยเกาะเคยยึดมานั้นก็หมดปัญหาไปเอง เมื่อเข้ามาถึงจุดที่พอกับความต้องการ ฉะนั้นจึงขอพากันตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติ

มีมากผมก็ทน ธรรมตามากก็ต้องอึดอาดเนือยนายเป็นอย่างน้อย มากกว่านั้นใครก็รู้ มันไม่สะดวกสบาย ไม่คล่องตัว ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเหมือนความมีน้อย เราคิดตั้งแต่เวลาไปประกอบความพากเพียร ไปสององค์เป็นอย่างหนึ่ง สามองค์เป็นอย่างหนึ่ง ไปถึงสององค์สามองค์แล้วไม่เป็นท่า สำหรับนิสัยของผมเองเป็นเช่นนั้น ถ้าไปคนเดียวแล้วมันมอบไปเลยนะ เหมือนน้ำไหลลงช่องเดียวมีกำลังมาก เป็นกับตาก็อยู่กับเราคนเดียว อยากขอบอยากฉันอยากกินก็กิน ไม่อยากกินก็ไม่กิน เพราะไม่มีความ

ห่วงใยกับใคร ไม่มีสัญชาตญาณที่จะไปรับผิดชอบใคร มีความรับผิดชอบในตัวเองคนเดียว จะเป็นจะตายมันก็รู้ตัวอยู่แล้ว

การฝึกกรรมานจะถึงขั้นไหนก็รู้ตัวอยู่ เพราะเราฝึกเรากรรมานเพื่อความรู้ความฉลาด ไม่ใช่เพื่อความโง่ ทำไมจะไม่รู้วิธีปฏิบัติต่อตัวเองหนักเบาอย่างน้อยเพียงไร ต้องรู้ การประกอบความพากเพียรก็เต็มเม็ดเต็มหน่วย อยู่ที่ไหนก็เป็นตัวของตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่มีผู้ใดมาแย่งมาชิงเอาเวล่ำเวลาหน้าตาที่การทำงานของตนให้ขาดวรรคขาดตอนไป มีแต่เรื่องของตัวเองโดยเฉพาะ ๆ จนกระทั่งถึงจิตมีความสามารถที่จะฟังตัวเองได้ตามลำดับลำดับแล้ว นั่นก็ยิ่งแหละยังไม่เกี่ยวข้องกับหมู่กับเพื่อน อยู่คนเดียวทั้งวันเป็นความสนิทแนบแน่นภายในจิต เป็นความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา

ที่นี้ก็ย้อนเข้ามาหาเรื่องของหมู่ของคณะที่มีจำนวนมากเป็นยังไง มันก็ได้สัดได้ส่วนกันนี้ มีน้อยเป็นอย่างหนึ่ง มีมากเป็นอย่างหนึ่ง แต่เพราะว่าต่างคนก็ต่างอาศัยครู อาศัยอาจารย์ อาศัยการได้ยินได้ฟัง เราก็เห็นเหตุผลอันนี้ เพราะเราก็เคยเป็นมาแล้ว จึงต้องได้รับกันไว้ทั้ง ๆ ที่ไม่สะดวกในทางหนึ่ง ก็ต้องคิดในแง่หนึ่งเพื่อवलอบคุณหารกันไปได้ฤๅไถกันไป เพราะฉะนั้นเวลาหมู่เพื่อนมาอยู่ ก็ให้มองดูจุดคือตัวเองเป็นของสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าจะมองผู้อื่นใด มาอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากก็เป็นที่ว่าต่างคนต่างอาศัย ต่างคนต่างมาหวังอรรถหวังธรรมด้วยกัน แต่ข้อสำคัญหวังเพื่อใคร ก็หวังเพื่อเรา แต่ละรูปแต่ละนาม ให้สนใจในจุดนี้ให้มาก ใครจะผิดก็ไม่เท่าเจ้าของผิด ใครจะดีก็ไม่เท่าเจ้าของดี เพราะเจ้าของจะเป็นผู้รับผลแห่งความดีและชั่วของเจ้าของเอง แก้กก็แก้เจ้าของเอง ต้องให้หมายถึงจุดนี้เป็นสำคัญในการปฏิบัติตัว อย่าไปถือเรื่องถือราวใด ๆ ของผู้ใดมาเป็นข้อข้องใจ มาเป็นอุปสรรคแก่การดำเนินของตัวเอง

ความผิดความถูกนั้นแนะนำตักเตือนสั่งสอนหรืออบรมกันได้พูดกันได้ เพราะต่างคนต่างมามุ่งอรรถมุ่งธรรมด้วยกัน พูดกันไม่รู้เรื่องมีอย่างเธอมนุชย์ มีหน้าซ้ำยังเป็นพระปฏิบัติเหตุใดจะพูดกันไม่รู้เรื่อง เหตุไรจะพูดกันไม่ฟังคำกันด้วยเหตุผล ทั้ง ๆ ที่ตั้งใจมาปฏิบัติธรรมซึ่งเป็นองค์เหตุผลอยู่แล้ว ต้องยอมรับกัน ความอวดดีอวดดีอวดเด่นอวดรู้อวดฉลาด อวดอะไรต่ออะไรนั้นเป็นเรื่องของกิเลส เป็นเรื่องของโลกล้วน ๆ อย่างนำเข้ามาให้เป็นอุปสรรคมากิดมาขวางในวงหมู่คณะและตัวเองผู้ดำเนินธรรมให้เสียไปเลย มีธรรมล้วน ๆ เท่านั้น

ผู้มาปฏิบัติอย่างน้อยก็ให้ตำหนิตนของตนว่าต่ำไว้เสมอ นั่นแหละเหมาะ แล้วเปิดทางความให้อภัยแก่หมู่คณะไว้ให้มากมันก็เป็นสุข การประพฤติปฏิบัติให้ดูเรื่องของเรา เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเราทำเพื่อเรา ไม่ว่าข้อวัตรปฏิบัติภายนอกภายในเป็นเรื่องทำเพื่อเรา แต่เมื่ออยู่กับหมู่กับเพื่อนก็เกี่ยวข้องกัน จึงต้องได้มองดูท่านมองดูเรา มองดูความ

หนักเบาอย่างน้อยในวงคณะด้วยกัน เพื่อให้เหมาะสมทั้งท่านทั้งเราที่อยู่ด้วยกัน ไม่ให้หนักมากไปในบางราย ไม่ให้เบามากไปถึงกับชี้เกียจจนน่าพะเป็นบางราย ไม่ให้เป็นเช่นนั้น เพราะนั้นไม่ใช่ธรรม ให้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ

การฝึกอบรมทางด้านจิตตภาวนาก็เคยสอนอยู่เสมอ ทั้งภาคสมณะทั้งภาควิปัสสนาสอนจนเต็มภูมิ ขอให้มีความจริงจังต่อหน้าที่ในธรรมชั้นนั้น ๆ ของตน ความรู้เนี่ยอย่าเข้าใจว่าอะไร ๆ มีในเวลานั้น สิ่งเหล่านี้เคยเป็นอยู่แล้วในหัวใจ มันคอยแต่แยบโน้นแยบนี้ บังคับเข้ามาได้ชั่วขณะ มันออกไปนี่เป็นเวลาชั่วโมงมันถึงจะมาแยบได้สติอีกทีหนึ่ง ๆ นั้นละผลไม่ค่อยปรากฏเพราะเหตุนี้เอง จึงต้องให้อาจารย์เฝ้าอยู่เฝ้าในสนามรบคือที่จิตนี้

ผู้กำหนดอานาปานสติก็ไม่มีอะไรมาเกี่ยวมากวน คือจิตนี้ไม่ให้มันคิดไปเรื่องอะไร ใจเรื่องภายนอกที่จะมากวนมันไม่มาแหละ จิตนี้แหละเป็นตัวคะนองออกไปยุ่งนั้นยุ่งนี้ แล้วหาว่านั่นว่านี่ หาว่าเป็นอารมณ์กับสิ่งนั้นสิ่งนี้ หาอันนั้นมายุ่งหาอันนี้มายุ่งอะไรจะมายุ่งถ้าจิตไม่กระเพื่อมตัวออกไปสู่สิ่งเหล่านั้น มันจะเป็นเรื่องราวสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาไม่ได้ จิตเป็นผู้ไปปรุงไปแต่งไปสำคัญมันหมาย ไปวาดภาพวาดพจน์ขึ้นมาหลอกตัวเอง แล้วก็ขึ้นมาเท่าไรแล้วนี่ ขณะที่บำเพ็ญธรรมเพื่อเอาของจริงไม่ใช่ของหลอกอย่างนั้นทำไมจะทำไม่ได้ ต้องตั้งใจลงให้แน่วแน่ต่องานของตนเองในขณะที่ทำ ทำราวกับว่าไม่มีอะไร มีแต่ความรู้กับงานที่ทำอยู่เพียงเท่านั้น

ภาวนาก็เหมือนกัน อย่าไปกำหนดว่าช้าหรือเร็ว นานหรือช้า หรือขนาดไหนไม่ต้องไปยุ่ง คิดดูซิเหตุที่มันปรากฏ สิ่งปรากฏกันอยู่นั้นก็คือความรู้ มันจะไปสั้นไปยาวให้รู้ยุ่งตรงนั่นเอง อยู่ในจุดปัจจุบัน ๆ แล้วจิตจะเคลื่อนไหวไปยังไง โดยอาศัยธรรมเครื่องบังคับ เช่น พุทโธ หรืออานาปานสติ เป็นต้น บังคับไว้กับธรรมเหล่านี้ ไม่งั้นกิเลสจะเอาไปหุงไปต้มไปตุ๋นกินเสียหมด ให้อยู่ตรงนี้ ธรรมท่านไม่ต้มใครแหละ สุขแบบธรรมแล้วสบาย ถ้าสุขแบบกิเลสแล้วละไปหมด น่าพะเหม็นคุ้งใช้ไม่ได้ ให้อยู่ที่ตรงนั้น ลมหายใจจะละเอียดขนาดไหนไม่ต้องไปกำหนดไปคาดไปหมาย ให้ดูอยู่ตามเหตุการณ์ที่เป็นในวงปัจจุบันนี้ มันจะไปไหนจนกระทั่งถึงลมหายใจมันดับจิตดับ เป็นกรรมฐานหัวตอก็ให้มันรู้ซิ

นั่นละคำว่าให้ใจรู้นั้นนะมันดับเมื่อไร มันไม่เคยดับ เป็นอะไรก็จะรู้ขึ้นมาหมด ในขณะที่ภาวนา ให้ได้เห็นเสียทีซิ ได้ยินแต่ครูบาอาจารย์ท่านพูดว่าจิตรวมแปลกประหลาดอัศจรรย์เป็นยังไง จิตเราก็มียิ่งที่จะทำให้แปลกประหลาดได้เหมือนกัน เมื่อเหตุพร้อมที่จะทำให้ผลปรากฏขึ้นมาเช่นนั้น ต้องเป็นขึ้นได้ด้วยกันทุกคนนั่นแหละ สิ่งที่ท่านไม่เคยพูดเราก็จะเห็นในตัวของเรา ไม่มีอะไรที่จะพิสดารยิ่งกว่าจิต แผลมคมยิ่ง

กว่าจิต ละเอียดยิ่งกว่าจิต สิ่งที่ไม่เคยรู้จะรู้ขึ้นมาเห็นขึ้นมาภายในจิตนี้แหละ ส่วนตา หู จมูก ลิ้น กาย มันมีขอบเขตของมัน ไม่เลยขอบเขตนั้นไปได้แหละสิ่งเหล่านี้ มันเคยรู้ เคยเห็นอะไรเคยได้ยินอะไรก็แค่นั้นแหละ เลยนั่นไปไม่ได้

แต่จิตนี่ไม่เป็นเช่นนั้น มันละเอียดลออลึกซึ้งกว้างขวางมากทีเดียว พิสดารมาก ยิ่งให้จิตมีความสงบร่มเย็นแล้วมีทางเดินออกด้วยปัญญาด้วยแล้วก็ยิ่งแว้งแว้ง ๆ ไปเรื่อย สิ่งไม่เคยรู้-รู้ สิ่งไม่เคยเห็น-เห็น ก็เลสประเภทใดที่เคยเป็นภัยมันฝังจมนี้เปิด ตัวขึ้นมาด้วยอำนาจของปัญญา ด้วยอำนาจของสติเปิดเผยขึ้นมา ฆ่ากิเลสฆ่าด้วยวิธีใดก็ไม่ต้องถามใคร มันเป็นไปในตัวนั้นแหละระหว่างกิเลสกับธรรมซึ่งเป็นข้าศึกกันที่เรานำมาปฏิบัติอยู่ในเวลานั้น นี่คำว่าสงบ ๆ ท่านพูดไว้พอประมาณ จะให้พูดอะไรทุกแง่ทุกมุมทุก तरह มันไม่หวาดไม่ไหวที่จะนำมาพูด ขอให้ผู้ปฏิบัติได้พิจารณาได้ปฏิบัติแล้ว เข้าใจในตัวเอง หยาบละเอียดหรือลึกตื่นขนาดไหนจะทราบ กว้างแคบขนาดไหนจะทราบในวงปฏิบัติของตัวเอง นี่ถึงเป็นสมบัติของตัวเองแท้

ขณะที่เรารู้ธรรมไปมากน้อย ก็เป็นขณะที่ฆ่ากิเลสไปตาม ๆ กันนั้นแหละ ไปพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่รู้ไปเฉย ๆ แล้วกิเลสหัวเราะเยาะอยู่ไม่เคยมี กิเลสจะต้องหมอบราบไปเรื่อย ๆ นี่เพียงวงสมณะเท่านั้น ถ้าเรายังทำไม่จริงทำไม่ได้ หากความสงบไม่ได้ เราจะเอาความสุขที่ไหนจากวงศาสนาจากวงปฏิบัติของเรา หรือจากการปฏิบัติของเราจากเพศของเรา มันก็ไม่ผิดแปลกอะไรกับโลกเขา นี่ผ้าเหลืองก็เคยพูดแล้ว จะมาพันกันจนกระทั่งไม่มองเห็นตัวคนก็ได้ผ้าเหลืองนี้ แปลกประหลาดอัศจรรย์อะไร ถ้าเจ้าของไม่ทำตัวเจ้าของให้เป็นของอัศจรรย์ด้วยอรรถด้วยธรรมของพระพุทธเจ้า อันนี้เป็นเครื่องประกาศให้โลกทราบเท่านั้น ให้ตัวเองทราบเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องวิเศษวิโสตามความมุ่งหมายของธรรมที่ท่านสอนไว้ ความวิเศษวิโสก็คือธรรมภายในใจของผู้ปฏิบัติได้มากน้อยนั้นแหละเป็นความวิเศษ ทำให้มันจริงมันจัง

สงบเย็นก็เคยได้พูดให้ฟัง เราไปอยู่กับพ่อแม่ครูอาจารย์มัน ท่านก็เคยพูด เราอัศจรรย์จนน้ำตาาร่วง พอท่านพูดเรื่องไปอยู่ที่ถ้ำสาริกา เหตุที่จะเป็นก็นั่นละท่านก็จนตรอก ท่านถึงได้เหตุได้ผล ท่านเอาตัวรอดได้เวลาจนตรอก นั่นฟังซิ สติปัญญาคนเราเกิดได้มีได้ในขณะที่จำเป็น ไม่ใช่จะโง่อยู่ตลอดเวลา เมื่อถึงคราวจำเป็นแล้ว อุตตา หิ อุตตโน นาโถ มาเองเป็นเอง เพราะไม่มีใครที่จะพึ่งจะอาศัย อยู่ก็อยู่คนเดียวด้วยแล้วจะไปหวังพึ่งใคร สิ่งเหล่านี้ไม่มีใครที่จะมาถอดมาถอนมาช่วยหยิบยกออกได้ละ ความทุกข์ที่เต็มอยู่ในธาตุในขันธในจิตในใจ ถ้าไม่ใช่เราเป็นผู้พิจารณาเพื่อหลบลีกปลีกตัวให้เอาตัวรอดไปได้ มันก็มีเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ก็มาเอง

ท่านพูดให้ฟัง โอ้อัจฉรย์นี่นะ ท่านเจ็บปวด ให้ปวดหนัก เป็นอยู่เรื่อยถ่ายเรื่อย เอาอะไรมากินก็แล้ว เอาอะไรมากินก็แล้ว สุดท้ายท่านว่าโยนยาเข้าป่าไปหมด เป็นยังไงก็เป็นอะไร เกิดมาก็ไม่ได้เกิดกับหูกกับยา ท่านว่าฉัน มันก็เป็นอยู่ในธาตุในชั้นธเอา จะเป็นก็เป็น จะตายก็ตาย วันนี้จะเอากันให้เต็มที่ ก็เอาเลย กำหนดพิจารณาลงเรื่อย ๆ ๆ เวลามันจนตรอกทุกซอกก็บีบเข้ามา ๆ สติปัญญาบีบกันลงไปตรงนั้น ทีนี้ก็รู้ละซี พอจิตลงพริบยังงี้ โอ้อ โลกธาตุนี้หมดท่านว่า คือหมดในความรู้สึก ไม่มีอะไรเลย เห็นแต่ความแปลกประหลาดอัศจรรย์อยู่กับความรู้ที่อันเดียวเท่านั้น ประหนึ่งว่าครอบไปหมดโลกธาตุนี้ มีแต่ความรู้ที่อันเดียวเท่านั้น พอจิตถอนขึ้นมาโรคหายหมด นั่นฟังซิ ท่านพูด เราก็อัศจรรย์ตอนที่จ้าวป่าเขาจะมาฆ่ามาทำลายท่าน แแบเหล็กทั้งท่อนมานี้ก็เหมือนกัน อย่างที่เขียนไว้ในประวัติของท่าน คือนิสัยท่านในความรู้แปลก ๆ ต่าง ๆ ท่านเป็นมาตั้งแต่ต้นแล้วเรื่อยมา นั่นแหละตามนิสัย เพราะฉะนั้นท่านถึงชำนาญมาก

บทเวลามาเป็นเราก็เป็นละซีที่นี้ ก็อัศจรรย์เหมือนกัน ผมเป็นอยู่ที่หนองผืออนันต์ พิจารณาร่างกายนี้ แต่ไม่ถึงกับขั้นที่ว่าทุกซอกมีมากนะ พิจารณาทางร่างกายธรรมดา ๆ นี้ มันก็ลงกันอย่างนั้นเหมือนกัน หมดเลย เว้งว้างไปหมด เป็นชั่วโง่ง ๆ นะเป็นยังงั้นนะ เวลาจิตถอนขึ้นมาแล้วกำหนดดูอะไรมันว่างไปหมดนะ นั่นละผลที่ยังเหลืออยู่จากจิตที่ลงในขณะนั้น ถอนขึ้นมาแล้วใช้ความคิดก็คิดได้ แต่พอคิดแยบมันดับไปเสีย กำหนดดูอะไรก็ไม่เห็น ดูกุณินันท์กุณินี้ ดูต้นไม้ในวัดก็ไม่เห็น มันว่างไปหมดเลย อันนี้ก็อัศจรรย์เกินคาดเหมือนกัน เป็นประเภทหนึ่ง

ไอ้ส่วนที่มันอัศจรรย์ในเรื่องต่อสู้กับทุกขเวทนาดังที่กล่าวแล้วนั้น ที่จำพรรษาบ้านนามนนั้นก็รู้ว่า เป็น อย่างนั้นก็ เป็น มันได้เป็นและได้เห็นนี้มันพูดได้ เป็นกับเจ้าของรู้กันกับเจ้าของทำไมพูดไม่ได้ ธรรมเป็น ปจฺจตุตฺ ฐึจําเพาะเจ้าของแท้ ๆ สนฺทิกฺกุโรโก เป็นสิ่งที่รู้ได้พูดได้ ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มตามความจริงนั้นก็ตาม ก็อาศัยความจริงนั้นนำออกมาพูดได้ คือวาดออกเป็นภาพเป็นพจน์ก็ยังได้ ถึงไม่ตรงกับความจริงนั้นก็ตาม ก็ยังพอเป็นกรุฬหมายปายทางได้สำหรับผู้ฟังเพื่อยึดเอาเป็นคติ จึงได้กล่าวพูดว่าใจนี้พิสดารมากหนา ไม่กล่าวพูดยังงี้ก็มันเป็นที่เห็นนี่ เป็นให้เห็นอยู่แท้ ๆ อะไรจะไปพิสดารยิ่งกว่าใจ เราจะไปคาดใจคาดไม่ถูกทั้งนั้นแหละ คาดก็ผิดไปทั้งเพ

ใจที่ได้รับการฝึกฝนได้รับการทรมานชำระซักฟอกออก ในสิ่งที่อยู่ในกรอบหรือในข่ายแห่งความคาดเอาออกให้หมดเสียที่นี้ อันนี้แหละพาให้คาดให้หมาย ถูกก็ถูกตามอำนาจของอันนี้เอง ไม่ได้ถูกตามอำนาจของธรรม อันนี้ใครคาดก็คาดได้เพราะกิเลสพาคาด กิเลสพาดันพาเดา ผิดถูกมันก็ไม่ไปจับพิรุณกิเลสนี้ เพราะกิเลสไม่ให้จับมันกล่อมให้หมด ผิดขนาดไหนมันก็ไม่ยอมรับว่าถูกอยู่นั่นละ ถูกตามเรื่องของกิเลสนะ

ไม่ใช่ถูกตามเรื่องของความจริง แล้วใครจะไปเห็นโทษของมันได้ เมื่อไม่มีสิ่งที่จะจับโทษมันได้ คือไม่มีความรู้ที่จะเห็นว่ามันพอจะจับโทษจับพิรุณมันได้ เราจะเห็นโทษเห็นพิรุณของมันได้พอจะถอยตัวออกห่างได้ยังไง

แต่เมื่อธรรมจับเข้าไป ๆ นะซี มันเห็นนี่มันรู้ที่ รู้ไปตรงไหนกิเลสพังออก ๆ เอ้า ๆ ให้มันเต็มที่เต็มแดนพังเสียจนหมด เอ้า คาคชิตาคจิตดวงนี้นะ มันจะคาดได้ยังไงอะไรจะพิสดารเกินคาดเท่าจิต อะไรจะอัศจรรย์เกินคาดเท่าจิต ในสามแดนโลกธาตุนี้ไม่มีอะไรที่จะเป็นของพิสดาร เป็นของที่ประเสริฐเลิศเลอยิ่งกว่าจิต พุดได้เต็มปากตรงนี้ แต่จะไปคาดได้ยังงั้นยังงี้คาดไม่ได้ทั้งนั้นแหละ ไม่มีอะไรมาคาดแล้ว เมื่อถึงหลักธรรมชาติแล้วคาดไม่ได้ สิ่งที่คาดคือเรื่องของกิเลสมันคาด พาคาดอย่างนั้นคาดอย่างนี้ กิเลสก็พังไปเสียจะเอาอะไรมาคาด

โลกจะว่ามีก็ว่า มันแยบออกไปว่ามีอันนั้นอันนี้ ใอันนั้นต้นไม้ นี้ภูเขา นั้นดินฟ้าอากาศ ก็ว่ากันไปตามเรื่องที่เราเคยรู้เคยเห็น แต่อย่าลืมหนาวว่าจิตนี้เป็นผู้ไปให้ความหมาย เป็นผู้แยบออกไปว่านั่นเป็นนั่น นี่เป็นนี่ ธรรมชาติอันแท้จริงแล้วสิ่งเหล่านั้นเขาว่าเขาเป็นยังไง เขาไม่ได้ว่าเขาเป็นอะไร มีหรือไม่มีเขาก็จริงของเขาอย่างนั้น เช่นว่าศาลาที่เรานั่งอยู่เวลานี้ คำว่า “มี” เขารู้ความหมายของเขาไหมว่าเขามี มันก็เหมือนไม่มีนั่นเองถ้าจิตไม่ไปให้ความหมายเสียอย่างเดียว นี่พอจิตหมดเรื่องใส่ร้ายป้ายสีสิ่งนั้นสิ่งนี้ เทียบยกนั้นยอนี้เทียบนั้นหมดไปจากจิตแล้ว ก็ต่างอันต่างจริง ถ้ามีแต่ความรู้ล้วน ๆ อยู่ภายในตัวไม่แยบออกไปแล้วมันก็เหมือนโลกไม่มี แน่ะ มีอะไร

หลงก็หลงสิ่งที่เจ้าของสำคัญว่ามีว่าเป็นว่าดีว่าชั่ว เมื่อเจ้าของไม่ไปสำคัญก็ไม่มีปัญหาอะไร ตอนที่มันสำคัญก็แก้เข้ามาตามลำดับลำดับ จนกระทั่งถึงหมดไม่มีอะไรเหลือ ความสำคัญก็มาหลอกไม่ได้ เช่นอย่างสัญญาในชั้นนี้มันก็มีของมัน แต่ไม่มีอะไรที่จะไปหลอกให้หลงนะซี กิเลสตัวหลอกมันตายหมดแล้ว ยิ่งแต่ชั้นธล้วน ๆ หลอกใครที่ไหน ชั้นธล้วน ๆ ไม่เคยหลอกใคร มีแต่กิเลสราคะเอาชั้นธมาเป็นเครื่องมือหลอก

ชั้นสมณะก็สงบให้เห็นจากภาคปฏิบัตินี้แหละ ชั้นปัญญายังพิสดาร ยิ่งถึงชั้นวิมุตติหลุดพ้นแล้วไม่ต้องพุด พันที่ไหน ถามหาอะไรพระนิพพาน มันถูกบีบถูกบังคับ อยู่ตรงไหน ทุกข์มันทุกข์อยู่ตรงไหน ก็ทุกข์อยู่ตรงที่ถูกบีบถูกบังคับ ผู้ถูกบีบถูกบังคับก็คือใจ เมื่อได้เปิดสิ่งเหล่านี้ออกหมด ถอดถอนออกหมดไม่มีอะไรบังคับแล้วเป็นอิสระเต็มตัว เป็นความรู้ในหลักธรรมชาติ ไม่ใช่ความรู้เจือปนไปด้วยความเสกสรรปั้นยอ แทรกซึมไปด้วยยาพิษทั้งหลายเหมือนแต่ก่อน แต่เป็นความรู้ล้วน ๆ เป็นความรู้ในหลักธรรมชาติ ความรู้นี้จึงพุดไม่ถูก

ที่เรา รู้ ๆ เต้น ๆ อะไร ๆ อย่างนี้มันเป็นอีกอันหนึ่ง ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ที่อยู่ในขั้นสมมุติ ๆ เช่น เสียงกระทบก็ได้ยิน แสบขึ้นปรากฏนี่ ความรู้อันนี้เป็นความรู้ในวงไตรลักษณ์เท่านั้นแหละ เพราะมันเป็นสมมุติ ได้เห็นได้ยินได้สัมผัสสัมพันธ์อะไรแบบนี้ เป็นเรื่องความรู้ที่อยู่ในวงของสมมุติ เพราะสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งสมมุติ ธรรมชาติที่รับรู้กันนี้ก็เป็นสิ่งสมมุติ และนอกจากนี้แล้วเป็นยังไง นั่นพูดไม่ถูก เพราะไม่ใช่สิ่งเหล่านี้

อย่างที่ว่าผู้ที่ยังนอนหลับอยู่แล้วไม่ใช่พระอรหันต์ ดังที่พูดวันประชุมคราวที่แล้วนั้น มันเคยเห็นอรหันต์อะไร อยากจะยกตัวขึ้นมาให้เด่นให้ดังแล้วเหยียบหัวตัวเองมาไม่รู้ และพาทำผู้อื่นเสียไปอีกมากมาย ก็ให้รู้เรื่องเสียก่อนซิ พระอรหันต์ท่านนอนหลับหรือไม่หลับก็ให้รู้ซิ ชาคร ๆ ที่ว่าพระอรหันต์ท่านตื่น อะไรของท่านตื่นก็ให้เห็นในตัวเองซิ อะไรหลับอะไรพัก เรื่องธาตุเรื่องขันธก็ให้รู้ซิ ถ้างงมันรู้ได้ทั้งสองนี้แล้วมันไม่ได้สงสัยแหละ ต่างคนต่างรู้ว่าธาตุขันธมันพักตัวหรือว่าหลับ หลับยังไงหลับ คนมีกิเลสหลับเป็นยังไง คนไม่มีกิเลสหลับเป็นยังไง จะสงสัยที่ไหน เพราะความมีกิเลสเราก็เคยมีกิเลส เราหลับด้วยความมีกิเลสของเราในธาตุในขันธของเราเราก็เคยหลับ หลับด้วยทั้งที่ไม่มีกิเลสภายในใจก็รู้อยู่แล้วประจักษ์ใจอยู่แล้วแล้วจะสงสัยอะไร ใ้หนี่พูดก็อย่างว่านะซี พอฟ้ากระหึ่ม ๆ โอ้โฮ คิดถึงกรุงเทพฯ เคยเห็นไหมกรุงเทพฯ เคยได้ยินแต่เขาว่า นั่น ไม่เคยเห็นกรุงเทพฯแต่คิดถึงกรุงเทพฯได้ยินฟ้ากระหึ่ม ๆ

นี่แหละที่ว่าพระอรหันต์ถ้ายังมีนอนหลับอยู่แล้วนั้นไม่ใช่พระอรหันต์ ผู้ที่ไม่ใช่พระอรหันต์นั่นคือคนประเภทไรไม่ดูตัวเองบ้าง มันโง่หรือมันฉลาดไปถึงไหนแล้วนี้ ดูบ้างซิ ปฏิบัติเข้าไปแล้วมันก็รู้เอง เรื่องธาตุเรื่องขันธเป็นเรื่องของสมมุติ แม้แต่รถยนต์เขายังพังเครื่อง เวลาติดเครื่องไป รถยนต์มันมีวิญญูญาณหรือ มันไม่เห็นมีวิญญูญาณแต่เวลาติดเครื่องทำไมมันยังติด ดังปิ้ง ๆ ๆ เห็นไหมละ มันเอาวิญญูญาณมาจากไหน มันยังดังของมันได้ มันยังดับของมันได้เวลาคนให้ดับ ผู้ขับก็เป็นอีกผู้หนึ่ง นั่น ติดเครื่องอยู่ผู้ขับยังนอนหลับได้สบายอยู่ในรถนั้น ถ้าจะหลับนะ ชาครธรรมนี้ไม่ได้อยู่ในวิสัยที่จะมาวิพากษ์วิจารณ์กัน ชาครธรรมของพระอรหันต์คือจิตที่บริสุทธิ์นั้นเอามาวิพากษ์วิจารณ์ได้ยังไง ความรู้กิเลสบิบบหัวอยู่ตลอดเวลาจะไปวิพากษ์วิจารณ์ ชาครของพระอรหันต์ ไม่ละอายตัวเองบ้างหรือ หรือยังว่าตัวเองภูมิฐาน ตัวเองมีความรู้ความฉลาด ขายตัวเองไปเท่าไรแล้ว

อันนั้นมันอยู่ในอำนาจของขันธเมื่อไร แม้จะอยู่ด้วยกันก็ไม่อยู่ในอำนาจของขันธ ธรรมชาตินั้นเป็นธรรมชาตินั้น ที่เรียกว่า ชาคร ๆ ผู้ตื่นอยู่ก็หมายถึงธรรมชาติ นั้นนะไม่ได้ค้นกับอะไรเลย เป็นของตัวเองอยู่เช่นนั้น เรื่องธาตุเรื่องขันธจะระงับดับไป

เมื่อไร คือความรู้ที่จะมารับอันนี้มันก็ดับไปหมด การรับรูป รับเสียง รับกลิ่น รับรส ใน ขณะที่ชั้นนี้พัก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ตาก็พัก ความรู้ที่จะเดินผ่านทางสายตาก็พัก ทาง หูก็พัก พักไปหมดเวลานั้นไม่ออกมารู้มารับมาแสดงสมมุติ หลับ ถ้าความรู้ประเภทนี้ กระดิกตัวขึ้นมาก็รับทราบไปหมด ก็ตื่น

คำที่ว่าความรู้นี้พักตัว ความรู้นี้พูดง่าย ๆ ว่าความรู้นี้เกิดขึ้น ความรู้นี้ดับไป มันเป็น ซาคร เมื่อไร นั่น เกิดขึ้นแล้วดับไปเป็นวิมุตติเมื่อไร นั่นฟังซิ ธรรมชาติมันไม่ได้มีอันนี้เข้าไปเกี่ยวข้องเลย พิจารณาเข้าไปซิถ้าอยากจะรู้ แต่ท่านผู้รู้จริง ๆ ท่านไม่ได้ มาพูดอย่างนั้นแหละ ไม่ประกาศขายโง่ตัวเอง ใครที่ว่าเป็นอรหันต์แล้วยังนอนหลับอยู่นั้นไม่ใช่พระอรหันต์ อยากจะให้เขาพูดว่าคนที่ไปหาทำนายได้อย่างนั้นแหละคือจอม อรหันต์ อยากให้เขาว่าอย่างนั้นหรือ จอมอรหันต์หลับตาพูด เราอยากพูดอย่างนั้นละ

โง่แสนโง่ก็ตาม เราอยากจะทำสนุก ๆ คนหลับตาพูด อวดทั้งหลับตา ธรรมดา คนตาบอดมักขี้คุณนะ คนโง่มันชอบคุยโม้โอ้อวดเก่ง คนโง่ทำตัวเป็นผู้ฉลาดมันก็น่า หัวเราะมันน่าหมั่นไส้ คนฉลาดทำตัวเป็นคนโง่ซิ โอ้โฮ จับได้เมื่อไร มันผิดกันนะ คนฉลาดทำตัวเป็นคนโง่จับไม่ได้ง่าย ๆ ถ้าคนโง่ทำตัวเป็นคนฉลาด โห พอแย็บออกก็รู้ทันที อย่างอาการที่พูดอยู่เวลานี้ อย่างเช่นเป็นพระอรหันต์แล้วยังนอนหลับได้อยู่ นั่นคือไม่ใช่พระอรหันต์ นี่ก็คือมันโง่จะตายนี้ มันอวดฉลาดมันก็ขายโง่เต็มเป่าละซิ

อย่างพระอรหันต์ท่านนอนท่านไม่เห็นตื่นท่าน ฟังซิ พระอรหันต์ท่านหลับก็ตื่น ท่านตื่นก็ดี ท่านไม่เห็นตื่นท่าน เราไปตื่นอะไร เป็นบ้ากับเราทั้ง ๆ ที่เราก็ก็นอนเป็น อรหันต์อรเห็นอะไร จะอวดตัวเองทำไมถ้าไม่ใช่แบบตาบอดชนต้นไม้แล้วยังอวดดีว่า เฮ้ย สมหวังแล้ววันนี้ สมเจตนาแล้วที่พยายามจะโดนมันตั้งแต่เมื่อวานนี้ไม้ต้นนี้นะ วันนี้สมใจเสียแล้ว ล้มลงไปแล้วยังหันหน้าไปโน้น หันหลังให้ต้นไม้ต้นนั้นอีก วันนี้สมหวังแล้ว สมหวังนะซิหน้าผากมันแตก ยังไม่มองดูต้นไม้ตัวที่สมหวังด้วยนะ ยังมองไป โน้น หันหลังให้ต้นไม้อีก ยังไม่เห็นอีก นี่มันแบบเดียวกันแหละ มันไม่ได้ว่าตัวโง่ ไม่ว่า ตัวตาบอดเลย นั่นคนโง่ คนฉลาดนั้นผิดกัน คนฉลาดทำตัวเป็นคนโง่ โอ้โฮ จับไม่ได้ แบบเนียนมาก ถึงสถานที่โง่ก็โง่ไปเสีย ถึงสถานที่ฉลาดเหตุการณ์หากบอกเอง เป็นไป ในหลักธรรมชาติของท่านเอง ของเขาเองคนคนนั้น มันผิดกันอย่างนี้

ให้พากันตั้งหน้าตั้งตา ในวาระที่เข้าพรรษาเป็นวาระที่ไม่ค่อยมีการมีงาน เรา ระวังมากที่สุดเรื่องการทำงานที่จะเข้ามาทำลายวงปฏิบัติคือจิตตภาวนา เราถืองานนี้เป็น สำคัญมากสำหรับพระปฏิบัติของเรา ไม่เห็นงานอื่นใดเป็นของสำคัญยิ่งกว่างานนี้ การ ทำอะไรก็ตามหากมีความจำเป็นจะจัดจะทำก็ทำ ต้องมีกฎมีเกณฑ์เอาไว้ไม่ให้พร่ำเพรื่อ ไม่ให้เป็นบ้าไปกับงานนั้น เพราะเรื่องของกิเลสมันพาให้ออกง่าย ๆ นี่ เรื่องเหล่านี้ให้

ระวังให้มากเพราะมันมาแทรกแซงเสมอ มันชอบฉลาด หาเรื่องมายุ่งหาเรื่องทำลายอยู่เรื่อย ไม่มองดูหัวหน้าเลย บทเวลามันจะฉลาดถูกกิเลสลากจุมุกไป ยังไม่รู้ว่าถูกกิเลสลากจุมุก มันยิ่งอวดรู้ฉลาดไปเรื่อย นั่นละกิเลสมันผลักมันดันออกไปยังไม่รู้ ทำอะไรมักเลยเถิด ๆ ก็กิเลสมันเคยพอดีเมื่อไร มันเลยเถิดอยู่ตลอด ทำไมมันจะไม่ลากคนไปให้เลยเถิด ถ้าธรรมแล้วมีความพอดี พอดี ๆ อะไรเหมาะสมไม่เหมาะสม ธรรมจะกระะยะให้เหมาะเลย

เอาละ วันนี้พูดเท่านี้